

DESTRUCCIÓ A TOTA COSTA 2010

10ª EDICIÓ

EXTRACTE DE L'INFORME DE GREENPEACE
SOBRE LA SITUACIÓ DEL LITORAL ESPANYOL

JULIOL 2010

DESTRUCCIÓ

A TOTA COSTA

2010

10ª EDICIÓ

EXTRACTE DE L'INFORME DE GREENPEACE
SOBRE LA SITUACIÓ DEL LITORAL ESPANYOL

JULIOL 2010

Textos:

Pilar Marcos, Sara del Río i Julio Barea

Documentació:

Elvira Jiménez

Fotos centrals:

Pedro Armestre

Edició:

Marta San Román

Correcció:

Iria Marañón

Disseny i maquetació:

Espacio de ideas

Durant els últims deu anys, moltes de les informacions reflectides en aquests informes han estat gràcies als esforços de María José Caballero, Eva Hernández, Raúl Gómez, Carmen Solla, Luis Ferreirim, Anna Rosa Martínez i Mario Rodríguez.

Els autors de l'informe volen expressar el seu agraïment als Grups Locals de voluntaris de Greenpeace, socis i a totes aquelles persones que han col·laborat a la seva elaboració durant els últims deu anys i participen activament en la defensa del litoral.

Una versió electrònica d'aquest informe es troba disponible a:

www.greenpeace.es i

www.destruccionatodacosta.com

Imprès en paper 100% reciclat postconsum i totalment lliure de clor.

Juliol 2010

QUAN ARA FA DEU ANYS VAM PUBLICAR EL PRIMER INFORME *DESTRUCCIÓ A TOTA COSTA* JA ADVERTÍEM DEL QUE ENS ESTAVA PUNT DE CAURE A SOBRE. LA VEU DE GREENPEACE S'HA ALÇAT AL LLARG DE L'ÚLTIMA DÈCADA GAIREBÉ EN SOLITARI PER DENUNCIAR I INTENTAR FRENAR LA DEVASTACIÓ DEL NOSTRE ESPAI LITORAL. «EL LITORAL ÉS UN ESPAI DINÀMIC, RIC, ÚNIC I IRREPETIBLE QUE SUPORTA UNA PRESSIÓ EXCESSIVA», DÈIEM EN EL COMUNICAT DE PRESENTACIÓ DEL PRIMER INFORME, EL JULIOL DE 2001.

De llavors ençà hem estat testimonis crítics de la creació de la bombolla immobiliària i de les connivències de les diferents administracions públiques amb el que estava passant al litoral. La situació va arribar al seu extrem més abusiu el 2007, quan advertíem que els ajuntaments havien aprovat aquell any la construcció de 3 milions de nous habitatges a les costes. A partir d'aquí va començar la caiguda en la qual encara avui som immersos.

Any rere any, quan difonem l'informe *Destrucció a tota costa* –en el qual fem repàs dels excessos que han succeït al nostre litoral–, ens han acusat d'anar contra el progrés, de tractar de frenar el desenvolupament i de no sé quantes coses més. Avui, patim les conseqüències que ens va deixar aquell model, sense que sembli que s'hagi pres nota de les seves causes i efectes, ni que s'hagin posat els fonaments per evitar que es repeteixi.

N'hi ha que pensen que el que ha passat és que hem caigut en un petit sot i que un cop ens en sortim el ciment tornarà a tirar de la nostra economia. Nosaltres creiem que el model que ens ha menat fins aquí no serveix i que cal emprendre reformes que evitin una repetició del que ha esdevingut en tota aquesta dècada.

Algunes d'aquestes reformes ja les apuntàvem fa una dècada, i passaven per un canvi en la fórmula de finançament dels municipis per evitar la seva actual dependència de la construcció. Si no es porta a terme aquest canvi, serà difícil d'evitar nous excessos davant la necessitat urgent de recursos en els municipis.

Però això no és suficient. Cal protegir més totes les zones que, malgrat la seva singularitat ambiental, no tinguin cap figura de protecció i respectar la normativa ambiental existent, que converteix molts espais naturals protegits en mers «Parcs de Paper», com denunciàvem l'any 2009. Projectes com els del Palmar o els del Parc Natural del Cap de Gata, amb l'hotel il·legal d'El Algarrobico com a bandera, o l'ampliació de Marina d'Or, fan sonar noves alarmes perquè la destrucció del litoral encara és una realitat.

Si no hi ha capital privat es podria caure en la temptació que el capital públic, a través de la construcció de grans infraestructures portuàries, el substituís. S'ha d'evitar, perquè només serviria per fer encara més mal a les nostres malmeses costes.

Aquella *Estratègia de Sostenibilidad de la Costa* que dorm amagada en algun calaix del Ministeri de Medi Ambient s'ha de desempolsar i fer que revisqui d'una vegada.

Ha arribat l'hora de dir **prou**. Les advertències s'han transformat en les evidències d'on ens ha portat un determinat model. Mantenir-lo per esperar que alguna vegada pugui tornar-se a la construcció salvatge a la nostra costa seria una autèntica aberració. És un bon moment per adoptar aquelles mesures estructurals que evitin en el futur una repetició del que hem viscut fins ara.

JUAN LÓPEZ DE URALDE
DIRECTOR DE GREENPEACE ESPANYA

CATALUNYA

10 ANYS DE CONSTRUCCIÓ A CATALUNYA

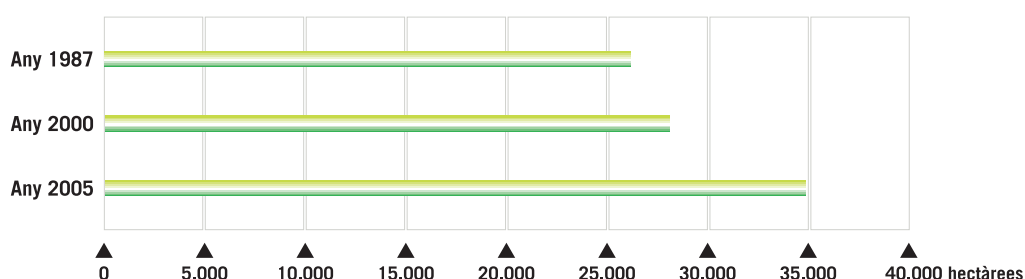
EL 2009, EL 46,5% DE LA COSTA CATALANA ES TROBAVA JA URBANITZADA DESPRÉS D'UNA DÈCADA DE DESTRUCCIÓ, UN FET QUE HA CONVERTIT A CATALUNYA EN EL TERRITORI AMB L'ÍNDEX MÉS ELEVAT DEL TOT L'ESTAT PEL QUE FA A SATURACIÓ DEL LITORAL.

A diferència d'altres territoris, el procés de rebliment ha estat constant en el temps. Sis anys abans, Greenpeace ja denunciava que a la costa catalana només li quedava l'11% del litoral no protegit lliure d'edificacions: 62 quilòmetres de costa sense urbanitzar, que es trobaven greument amenaçats per l'especulació urbanística.

Els números que ofereix el litoral català després d'una dècada d'anàlisi són paradoxals. Les dades oficials han destacat Catalunya com la comunitat autònoma amb més litoral protegit (57,8%), però aquest percentatge xoca amb l'elevat grau d'urbanització del litoral no protegit. Els municipis costaners han continuat planificant milers d'habitatges a la riba del mar per generar teixits urbans que, en alguns casos, fins i tot han envaït els primers 500 metres de costa.

Els processos d'urbanització no han cessat al litoral català. Gran part de la costa pateix ja fa massa temps la dictadura imposada pel turisme de sol i platja, responsable de la majoria dels plans urbanístics de les localitats costaneres. Molts d'aquests plans no tenen en compte consideracions relacionades amb la qualitat de vida o la cura del patrimoni social, cultural i ambiental.

Una preocupant tendència derivada de l'anàlisi de les dades revela que els escassos espais naturals costaners –de fet els punts més ben conservats d'aquesta franja de terreny–, pateixen l'assalt dels especuladors. És el cas del **delta de l'Ebre**, que ha passat en aquesta última dècada de ser un lloc desconegut per al turisme majoritari a convertir-se en un dels punts on s'acumulen els projectes d'urbanitzacions i de camps de golf.

GRÀFICA. Increment de la superfície artificial a Catalunya del 1987 al 2005.

Font: elaboració pròpia a partir de Cambios de ocupación del suelo en España. Projecte «Corine Land Cover». IGN-CNIG i dades 2005 interpretació encarregada per OSE a partir d'imatge CLC 2005.

Adéu als plaers del mar

CARLOS ROMEU. IL-LUSTRADOR

La meua relació amb el mar ve de molt lluny. Vaig començar a estiuejar a Port de la Selva l'agost de 1948. Tenia tres mesos d'edat. Aviat vaig descobrir els plaers del mar i de la pesca, llavors molt artesanal; s'anava a pescar a rem, que els únics motors nàutics eren velles bombes de vinya que sempre t'abandonaven. Tot i així, els professionals i els amateurs pescàvem per al consum propi i la supervivència, els fons eren alguers de posidònies i a cada cova hi havia un mero. Jo pescava per a casa a la carta, sards, oblades, orades, calamar, ostres i musclos. En aquells temps ens despertaven els bous, n'eren tres o quatre, de fusta, amb motors d'un sol ci-

lindre i les seves pistonades omplien la mitja nit d'un sord remor.

Ara en són una dotzena, enormes i metàl·lics i no et desperten perquè els seus potents motors turbodièsel de 16 cilindres són silenciosos.

Ara, per agafar una trista garota o un parell de musclos, dues oblades o un calamar, necessites una llicència de mariscador o de pesca i hi ha vedes, però el mar ja és un gran desert.

I no vam ser els quatre pescadors del poble i els tres amateurs els qui el vam exhaurir. És aquella indústria de l'hecatombe marina la que està despoblant la mar.

EL ROMEU

Catalunya va aprovar durant 2005 dos Plans directors urbanístics que abasten tota la costa catalana amb l'objectiu de protegir aquelles parts del territori situades a la franja de 500 metres lineals des de la costa que encara romanien sense pla urbanístic. Els plans aprovats estaven repartits per 22 municipis (encara que només afectaven una quarta part de les més de 200 zones costaneres que es trobaven en aquesta situació), gràcies als quals més de 600 hectàrees s'han lliurat del ciment. No obstant això, excepte en aquestes zones ara protegides, a la resta de la costa hi continua la construcció i la densificació de les edificacions. La major part dels ajuntaments ha ampliat el sòl urbanitzable en els seus nous plans d'ordenació urbanística municipals, fet que mostra que encara prevalen els criteris d'obtenció de finançament immediat per a les seves arques (taxes i impostos) mitjançant requalificacions de sòl no urbanitzable. Tot i això, la Generalitat va invertir el 2008 deu milions d'euros per preservar la costa, un gest tan positiu com migrat si es té en compte la magnitud de la inversió en infraestructures costaneres. En algunes ocasions, la batuta que ha dirigit la destrucció del litoral ha estat la corrupció. Entre d'altres, la Fiscalia ha investigat diversos casos a **Salou, Segur de Calafell, Tarragona i Torredembarra**.

La manca de coherència entre la protecció del medi ambient i la destrucció a tota costa es destacava el 2006, quan es va aprovar la construcció de 20.000 nous habitatges al litoral català, una xifra que s'elevaria fins a les 100.000 residències en els anys posteriors. **Cadaqués** (Alt Empordà), **Palafrugell** (Baix Empordà), **Castell i Platja d'Aro** (Baix Empordà), **Tossa de Mar** (Selva), **Lloret de Mar** (Selva), **Sant Pol de Mar** (Maresme), **Canet de Mar** (Maresme), **Cunit** (Baix Penedès), **Roda de Berà** (Tarragonès), **Torredembarra** (Tarragonès), **Tarragona** (Tarragonès), **Salou** (Tarragonès), **Cambrils** (Baix Camps), **Mont-roig del Camp** (Baix Camp), **Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant** (Baix Camp), **l'Ametlla de Mar** (Baix Ebre), **Deltebre**, (Baix Ebre) **Sant Carles de la Ràpita** (Montsià) i **Alcanar** (Montsià) han incrementat el terreny destinat al totxo amb la complicitat de la Generalitat, que ha emparat els interessos de les grans promotores i constructores a costa d'hipotecar el futur del seu territori i dels seus habitants.

Precisament l'any 2006, un informe del Departament de Medi Ambient i Habitatge (DMAH) destacava que les àrees turístiques començaven a mostrar els primers **síntomes d'esgotament** i assenyalava que la intensitat mitjana de la construcció havia estat de 18 habitatges per cada mil habitants quan, per raons demogràfiques, només se'n necessiten 8 per cada mil. Alguns punts del litoral com l'**Aldea** (Baix Ebre) o **Mont-roig del Camp** (Baix Camp), totes dues a la demarcació de Tarragona, elevaven aquesta xifra fins a 185.

I una de les víctimes col·laterals d'una costa molt urbanitzada és la indústria del turisme. L'excés d'oferta turística està passant factura i el sector ha vist disminuir els seus beneficis any rere any. Hi ha hagut un descens considerable de preus i el recurs del «tot inclòs» instal·lat en zones costaneres com el **Maresme**, el sud de la **Costa Brava**, **Roses** o **Salou** ha fomentat un turisme que tot just ha aportat beneficis a sectors associats, com el de la restauració o dels serveis. El 2004, el pressupost necessari per mantenir el conjunt d'infraestructures turístiques –aeroports, ports, hotels, platges...–, va superar en un 25% als ingressos produïts pel turisme.

També, ha estat insaciable la fam de noves infraestructures portuàries, tot i el desequilibri que existeix en el litoral català a causa d'anys de contínues obres i infraestructures a la costa. Lamentablement, el 2006 no es renovava la suposada moratòria de ports esportius. Lluny d'això, la Generalitat s'havia llançat a la construcció de milers de nous amarratges amb el beneplàcit de molts ajuntaments.

El 2008, la política territorial catalana en matèria de ports apostava per afegir 6.000 nous amarratges als seus 700 quilòmetres de costa, tot i comptant ja amb uns 30.000 amarratges repartits en 47 instal·lacions. Es tracta d'una pretensió megalòmana de destrucció del propi litoral, tenint en compte que, ja el 2002, Catalunya tenia una instal·lació portuària per cada quinze quilòmetres i que un any abans, tot i estar establerta una moratòria per a la construcció de nous ports esportius, hi havia 28 projectes que no havien estat desestimats.

El Pla de ports deixa la porta oberta a nous projectes. Alguns exemples de les pretensions d'aquest Pla són els projectes de **Roda de Berà** (647 amarratges), **Sant Jordi d'Alfama** (149) a l'**Ametlla de Mar**, **Cubelles** (556), **Premià de Mar** (481), **Vilanova i la Geltrú** (396), **Coma-ruga** (500) al **Vendrell** i **Sant Carles de la Ràpita** (800). La dècada ha finalitzat amb una mitjana d'un port esportiu per cada 10 quilòmetres.

A causa del formigó i de la urbanització de la franja costanera, la fragilitat de la costa catalana és un fet que ningú no pot amagar. Les platges perden sorra a una velocitat vertiginosa a causa de les barreres col·locades al llarg de 30 anys. L'excés de ports esportius causa l'erosió de desenes de les 243 platges de la costa catalana, que perden cada any sorra i superfície a causa de l'erosió. El litoral esquitxat de barreres artificials és incapaç de defensar-se dels temporals hivernals, ja que les obres realitzades a la riba costanera impedeixen l'arribada de sediments a les platges. Com a conseqüència d'aquests obstacles interposats, nombroses platges –com, entre d'altres, les de **Blanes**, **Platja d'Aro**, **Lloret de Mar**, **Palamós**, **Bogatell**, **Barceloneta Ponent** i **Sant Sebastià**– han estat regenerades artificialment amb aportacions d'àrids.

Tots els intents d'introduir racionalitat en la conservació dels sistemes costaners a Catalunya empal·lideixen quan s'observa la situació de la costa de Barcelona, farcida de dics i espigons que tracten de retenir la sorra de les seves platges. Tot i que el Ministeri de Medi

© Elena Brunet Vicente

La fotografia la va realitzar el meu pare a la platja de Cambrils. D'aleshores ells recorden que era una platja repleta de turistes francesos. Gaudien d'una tranquil·litat que ara només és possible trobar fora de temporada o a petites cales desconegudes. Darrere del meu germà es podia apreciar un discret poble encara no danyat per la mà humana.

”

Ambient va responsabilitzar l'Ajuntament de la capital catalana de la pèrdua de sorra dels seus arenals, que es va veure agreujada per les obres del Fòrum, el 2005 va anunciar que pagaria les despeses de regeneració artificial de les platges barcelonines, un exemple de l'arbitrarietat que regeix la política de costes: milions d'euros que desapareixen cada any amb l'arribada de nous temporals típics de la Mediterrània a la costa catalana.

DEMARCACIÓ DE GIRONA

Greenpeace ha destacat en diverses ocasions bones pràctiques en la gestió del litoral. Hi ha alguns exemples de localitats que han reduït de manera efectiva el sòl apte per urbanitzar en els seus plans urbanístics. El 2003, a **Torroella de Montgrí** (Baix Empordà), la revisió del Pla general d'ordenació urbana va fer públics 400.000 metres quadrats que impedièn la construcció de 500 habitatges a primera línia de mar per recuperar valors naturals de la franja costanera. També, els **Aiguamolls de l'Empordà** van estar a punt de ser destruïts per un projecte d'urbanització i d'un port esportiu a la desembocadura del riu Fluvià. Finalment, el projecte va ser anul·lat per la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques.

Però no tot han estat bones pràctiques. Els municipis costaners han planificat transformacions de sòl no urbanitzable en urbanitzable com a norma general. Per exemple, **Castelló d'Empúries** pretén des de fa uns anys requalificar el 23% del seu sòl i urbanitzar 246 hectàrees.

Però, si per alguna cosa cal destacar la demarcació de Girona és perquè ha estat la diana del Pla de ports. Encara que el 2008 comptava amb 23.240 amarratges per a embarcacions esportives –el major nombre de tot Catalunya– el Pla dissenyava l'ampliació de les instal·lacions de l'**Estartit** (Baix Empordà), **Empuriabrava** (Alt Empordà), **Marina de Port d'Aro** (Baix Empordà), **Pals** o **Marina de Palamós** (les dues al Baix Empordà), entre d'altres, tot afegint 433 nous amarratges esportius.

DEMARCACIÓ DE BARCELONA

Barcelona és la demarcació de tota l'àrea mediterrània peninsular que menys espai lliure té en el seu litoral, tan sols un 24%. Les platges de Barcelona van deixar fa molt de temps de ser un paratge natural dins d'una amalgama urbana per passar a ser un conjunt d'equipaments artificials, que requereixen un costós manteniment de conservació.

Si s'ha de destacar algun projecte, pel negatiu impacte que ha suposat sobre el litoral barceloní, aquest ha estat el Fòrum Universal de les Cultures o Fòrum 2004, que es va construir en domini públic marítim-terrestre gràcies a un acord signat per Jaume Matas, exministre de Medi Ambient. Un projecte que va ser venut com de «desenvolupament sostenible» ha acabat desplegant una gran plataforma artificial de ciment sobre terrenys guanyats al mar, mostra de la privatització de l'accés al litoral. Les platges que se situaven al nord-oest de Barcelona han perdut tota la seva estabilitat, i són incapaces de recuperar sorra. Al costat del Fòrum es va iniciar la construcció d'un zoològic amb una extensió de 12 camps de futbol, també en domini públic, i, dolorosament, amb el beneplàcit del Ministeri de Medi Ambient –en aquest cas amb Cristina Narbona al

“ L'abisme de l'opulència

JOAQUÍN ARAÚJO. AMBIENTALISTA

Ara quan la realitat supera a qualsevol d'aquelles al·legacions, quan la corrupció és encara més desoladora que la marea grisa del ciment, aquesta que destrueix encara més a les costes que les de petroli... ara quan fins i tot per aquells excessos tenim quatre milions d'aturats i fins i tot al sistema financer al complet trasbalsat per haver omplert el país de deutors, ells mateixos inclosos... ara, insisteixo, ens continuen faltant dues elementals formes de procedir. D'una banda i de la mateixa forma que el fins i tot el mateix Sabater; tan inconscientment dinamiter de les primeres polítiques ecològiques conseqüents de la democràcia, va afirmar en el preludi del desastre de Copenhaguen, que els ecologistes tenien raó, necessitem

una petició de disculpes merescuda. Entre molts altres motius perquè també encertem en denunciar el descomunal desordre de l'urbanisme costaner; amb no pocs casos de total ocupació de la línia de costa. Però mínima bona educació a part -que sens dubte lluu per la seva absència- el que de manera real i irresponsablement segueix al tinter és una seriosa política d'ordenació territorial. Aquesta democràcia nostra deixa de ser-ho a l'hora de l'especulació immobiliària. I quan no s'és el que es diu ser, succeeix quelcom bastant més greu que una mentida o una hipocresia, es corromp el sistema i després de la demolició de les bases de la vida, de les quals el nostre litoral n'és una de les més vivaces i necessàries.

© Ministerio de Cultura (MCU), Archivo General de la Administración (AGA), Fondo Patronato Nacional de Turismo (PNT), F-00293-01-28.

Sant Carles de la Ràpita, Tarragona.

capdavant-, que va establir un terrible precedent en trobar una esclatxa d'aquest tipus a la Llei de costes.

Com a conseqüència de la mala gestió litoral que ha introduït tantes alteracions a la costa ia les platges de Barcelona, el 2006 es va presentar el projecte del Ministeri de Medi Ambient de «Consolidació de les platges olímpiques», amb un pressupost de 50 milions d'euros i pel qual s'han construït una bateria d'espigons submergits al llarg de cinc quilòmetres de costa.

Un altre exemple de la destrucció del litoral ha estat el «Pla Delta», que per ampliar les instal·lacions de l'aeroport i del port de Barcelona no va tenir objeccions a asfiliar la desembocadura del **Llobregat** (declarat com a lloc d'interès comunitari per la Xarxa Natura 2000), tot i haver-hi sorgit una llacuna amb un alt valor natural: és el pitjor exemple d'una sèrie de transformacions increïblement agressives, que han reduït i encotillat les zones naturals del delta del Llobregat.

DEMARCACIONS DE TARRAGONA I TERRES DE L'EBRE

En pocs anys, l'excés d'edificació ha ocasionat una barrera contínua a la costa de les comarques costaneres tarragonines. A la primera meitat de la dècada, la més gran concentració de noves construccions a la costa catalana s'ha produït en l'entorn del delta de l'**Ebre**. A més, en aquesta zona, amb escassetat d'aigua, també s'han produït desenvolupaments urbanístics al voltant de camps de golf. Un indicador d'aquest creixement és que, entre 2000 i 2006, l'economia de les terres de l'Ebre es va incrementar un 11,9%, xifra que representava més del doble del creixement global del país. La

bogeria urbanística es reflectia en què, en aquest mateix període de temps, la població va augmentar en més de 27.000 persones.

De l'assetjament als pocs trams de costa verge que queden a Catalunya, en destaquen els intents de l'Ajuntament de **Torredembarra** (Tarragonès) per acabar amb el seu litoral protegit –un dels últims enclavaments verges del litoral tarragoní. El Pla urbanístic d'aquest municipi, que data de 2001, manté com a urbanitzable la zona coneguda com Els Muntanyans II, un espai natural de gran valor situat en una zona inundable. Encara que el Pla va ser paralitzat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Tarragona el 2004, la promotora va interposar un recurs i la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat va acabar donant llum verda al pla el 2006.

Roses, Girona.

Postal de col·lecció privada

© Ministerio de Cultura (MCU), Archivo General de la Administración (AGA), Fondo Patronato Nacional de Turismo (PNT), F-00114-04-029

Postal escrita el 1907 des de Roses.

El repte és ara veure si Catalunya, amb la seva primera línia de platja molt urbanitzada, (i molt especialment el delta de l'Ebre) serà capaç d'esmoreir els efectes de la pujada del nivell del mar pel canvi climàtic en la pròxima dècada. Aquests efectes posaran en perill molts quilòmetres de platges catalanes.

10 ANYS DE CONTAMINACIÓ A CATALUNYA

El recorregut de la contaminació durant aquesta dècada a Catalunya té molt a veure amb la seva descurada activitat industrial: acumula el 42% de la contaminació que s'aboca directament al litoral mediterrani i també va acumular, entre 2000 i 2002, 994 expedients per realitzar abocaments il·legals. L'activitat portuària, tant de Tarragona com de Barcelona, es troba entre les principals de l'Estat espanyol i, per tant, entre les que més impacte generen sobre el medi ambient marí. Juntament a l'activitat portuària cal esmentar altres focus de contaminació molt relacionats, com són les refineries i les plataformes petrolieres de Tarragona.

Per totes aquestes raons, el 2006 l'Agència Europea de Medi Ambient assenyalava **Barcelona**, el **delta del riu Ebre** i **Tarragona** com a «Punts d'Alarma» per contaminació al litoral mediterrani. Cal afegir-hi, a més, les aportacions dels rius més contaminats d'aquesta comunitat com són l'Ebre, el Llobregat i el Besòs, les lleres dels quals suporten l'impacte de grans i contaminants indústries.

Tampoc no cal menysprear la contaminació que ha generat la deficient o inadequada depuració de les aigües residuals a Catalunya. El gener de 2001, sis aglomeracions urbanes incomplien la Directiva europea de depuració d'aigües residuals, entre elles Barcelona. I el 2007, sis localitats costaneres no tenien encara el tractament que la mateixa Directiva els exigia des de 2005.

DEMARCACIÓ DE GIRONA

L'històric de contaminació de la costa de les comarques gironines ha estat principalment relacionat amb la deficient depuració de les aigües residuals. El 2001, una localitat de l'Alt Empordà, l'Escala, incomplia les exigències legals que marcava en aquell moment la directiva de depuració. Segons les dades que oferia la UE, de les 11 platges catalanes que no arribaven els requisits mínims de qualitat de l'aigua de bany, sis eren de Girona, entre elles la platja del Rec (l'**Escala**), la platja del Castell (**Palamós**) i la platja de Cala Canyelles (**Lloret de Mar**). La platja de Castell tornava a ser notícia el 2005 pels abocaments que rep a causa de les deficiències tècniques i estructurals de la depuradora de **Palamós** d'una banda i de l'abocament directe d'aigües residuals sense tractar de **Palafrugell**.

L'any 2007, dues aglomeracions, **Castelló d'Empúries** i **Lloret de Mar**, encara no tenien un sistema de depuració adequat de les aigües residuals, tal com haurien de tenir, segons la Directiva europea, des de 2005.

DEMARCACIÓ DE BARCELONA

Les aigües residuals també han suposat un focus de contaminació significatiu a les comarques costaneres barcelonines. El gener de 2001, cinc localitats barcelonines incomplien la Directiva europea de depuració d'aigües, la capital entre elles. I el 2007, encara **Arenys de Mar** no tenia el tractament d'aigües residuals que havia de tenir en funcionament des de 2005, segons aquesta mateixa Directiva.

No obstant això, els focus de contaminació costanera més representatius de la demarcació de Barcelona són les descàrregues dels seus rius més contaminats: el **Llobregat** i el **Besòs**. Al riu **Llobregat** hi aboquen les seves aigües residuals importants centres productius del sector químic (com **Martorell**) i de la metal·lúrgia (**Castellbisbal**). Per aquesta raó, els nivells de substàncies tòxiques detectades a les aigües del Llobregat són molt elevats i en moltes ocasions han superat els valors límits establerts en diferents directives europees. El riu **Besòs**, segons Nacions Unides, és el riu amb majors nivells de fòsfor i nitrogen de tots els que aboquen a la conca mediterrània. Per exemple, els valors d'amoni a la part baixa del Besòs són molt elevats i un informe de 2005 conclouia que aquest fet en si mateix feia que la recuperació de les condicions biològiques del riu seria impossible.

*Torredembarra,
Tarragona.*

Fotografia de colección privada

Castelldefels, Barcelona.

© Ministerio de Cultura (MCU), Archivo General de la Administración (AGA), Fondo Patronato Nacional de Turismo (PNT), F.04509-023-04.

En aquesta dècada s'ha conegut el cas de contaminació del tram litoral de **Badalona** a causa dels abocaments de l'empresa Ercros. Aquesta empresa va tenir a Badalona una planta de fabricació de fertilitzants fins al 1987. L'herència de gairebé un segle de contaminació va quedar al descobert amb les obres de construcció del port, quan s'hi va trobar un milió i mig de metres cúbics de sorra contaminada amb àcid sulfúric, sulfat de coure i pirites en elevades concentracions. El partit polític Els Verds va denunciar l'octubre de 2005 que s'estaven abocant les sorres contaminades a una de les platges del municipi. També es va denunciar que s'estava construint sobre els terrenys contaminats. El 2006, Marina Badalona, integrada per l'Ajuntament de Badalona i pel Consell Comarcal del Barcelonès, va reclamar a l'empresa Ercros més de 25 milions d'euros, que ha estat la quantitat invertida per retirar els residus abandonats per la fàbrica de fertilitzants després del tancament. L'Audiència Provincial de Barcelona, el 2009, va emetre una sentència favorable a Ercros que l'exonerava totalment.

DEMARCACIÓ DE TARRAGONA

A Tarragona destaca molt negativament la contaminació que ha provocat el desenvolupament de la indústria química i petroquímica durant aquests deu anys. Al litoral de Tarragona, a la platja de **la Pineda**, hi aboquen directament –a través de l'emissari submarí– nombroses empreses localitzades en els termes municipals de **Tarragona** i **Vila-Seca**. El 2006, s'anunciava la construcció d'un gran emissari submarí que substituiria vuit dels que existien i que agruparia els abocaments de tota aquesta indústria. Aquest projecte, que facilita a la indústria defugir la seva responsabilitat de control dels abocaments, ja és una realitat el 2010.

Al polígon químic de **Tarragona** hi ha dues refineries, la més important de les quals és la de Repsol. En la darrera dècada aquesta empresa ha provocat diversos episodis contaminants greus. El 2001, van aparèixer taques de petroli prop de **Salou**, a causa d'operacions d'aquesta empresa. Va provocar un vessament químic, el 2004, al riu **Francolí** que va matar milers de peixos a Tarragona. L'agost de 2006 es va detectar una fuga d'entre 5.000 i 20.000 litres en una canonada de fuel que comunica una planta de Repsol amb el Port de Tarragona; el gener de 2007 un vaixell que descarregava cru a la monoboia que Repsol té al port de Tarragona va originar un vessament al mar; l'octubre del mateix any, Repsol YPF va comunicar l'abocament d'uns 500 litres de cru registrat a la monoboia del Port de Tarragona i el febrer de 2008 es va produir un abocament al riu **Francolí** que va provocar, un altre cop, la mort de milers de peixos.

D'altra banda, cal no oblidar les plataformes petrolieres davant la costa de Tarragona. El 2002, es va produir un abocament des de la plataforma *Actinia* que va provocar una

taca de petroli de set quilòmetres de llarg fins a la costa. Aquesta plataforma no tenia els permisos necessaris per ocupar l'àrea on està situada. El 2004, la plataforma *Casablanca* va originar un vessament d'hidrocarburs que va assolir una superfície de dos quilòmetres de llarg i uns 75 metres d'ample. Recentment, el juny de 2009, en una plataforma es va produir una fuga de combustible que es va tractar d'amagar durant hores a Capitanía Marítima.

I això és només una altra amenaça més per al **delta de l'Ebre**. El riu **Ebre** presenta a la seva desembocadura alts nivells de contaminants per acumulació, ja que pateix els abocaments de molts centres productius de la indústria química i abocaments orgànics en tot el seu llit. També «acull» un dels casos més greus de contaminació química de l'Estat espanyol, el causat per l'empresa Ercros a l'embassament de **Flix** (Ribera d'Ebre). Tant és així que, el 2008, es va prohibir el consum d'algunes espècies provinents de la zona situada entre la planta i el delta a causa de les altes concentracions de mercuri detectades.

En les anàlisis realitzades per l'Institut Espanyol d'Oceanografia, publicades el 2006, sobre els continguts de substàncies contaminants en musclos, a Tarragona es van detectar nivells alts d'algunes substàncies organoclorades com PCB, que duplicaven el valor amb el qual es considera que hi ha efectes adversos rellevants sobre els organismes marins. També es van detectar concentracions elevades d'hexaclorohexà (HCH), hexaclorobenzè (HCB) i les concentracions d'hidrocarburs aromàtics més elevades de la costa mediterrània.

ALGUNES ASSIGNATURES PENDENTS A CATALUNYA

■ QUI CONTAMINI, QUE PAGUI DE VERITAT

Com que Catalunya alberga la major indústria química de l'Estat, l'Administració ha d'exigir el compliment estricte de la legislació i forçar aquest sector que elimini les tecnologies més contaminants tot assumint els costos reals de la seva producció.

■ URBANITZACIÓ D'ELS MUNTANYANS II (TORREDEMBARRA, TARRAGONÈS)

El valor ambiental únic d'aquest enclavament ha de ser protegit. El Ministeri de Medi Ambient ha de reforçar les seves declaracions públiques sobre la salvaguarda de la costa amb fets reals, incloent aquests terrenys en el seu programa de compra de parcel·les per evitar-ne la urbanització.

■ RESERVA MARINA DE MASIA BLANCA VS PORT ESPORTIU DE COMA-RUGA (EL VENDRELL, BAIX Penedès)

El projecte d'ampliació del port esportiu de Coma-ruga és incompatible amb l'existència de la reserva marina de Masia Blanca. La destrossa ambiental que suposaria l'augment d'amarratges acabaria amb la diversitat biològica del fons marí i, com en altres casos, no suposaria cap efecte dinamitzador del turisme de la zona.

POSTALS DE LA MEMÒRIA

Aquells fotògrafs ens van prestar els seus ulls, convertint el seu instant en una eternitat, i gràcies a les seves postals vivim els paisatges. Els nostres avantpassats les van enviar als seus estimats. D'aquesta manera viatjàvem tots, fins i tot els que no viatjaven llavors.

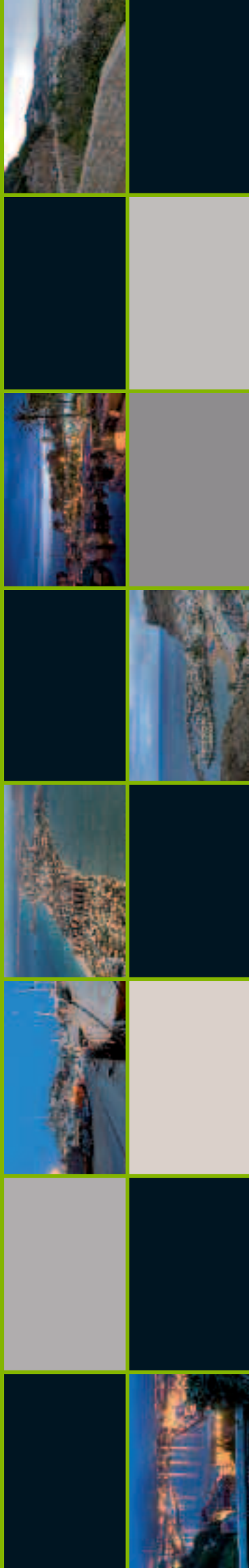
Les postals, amb la seva comesa complerta, van romandre perdudes alienes al temps en calaixos oblidats però latents. Avui, rescatades, trepitgem sobre les empremtes de les seves sabates i només les coordenades geogràfiques coincideixen, també un far marí, aquell centre de culte, algun horitzó i l'aigua del mar que, en alguns paisatges, ha desaparegut.

Si pretenguéssim tornar el préstec no reconeixerien el lloc. Observarien un nou paisatge, el mateix transformat. En certs llocs ni els grans mars no són el que van ser. Aquests que l'home també és capaç de transformar.

Pedro Armeestre
Coordinador del projecte fotogràfic

**UN VIATGE
EN EL
TEMPS**

15

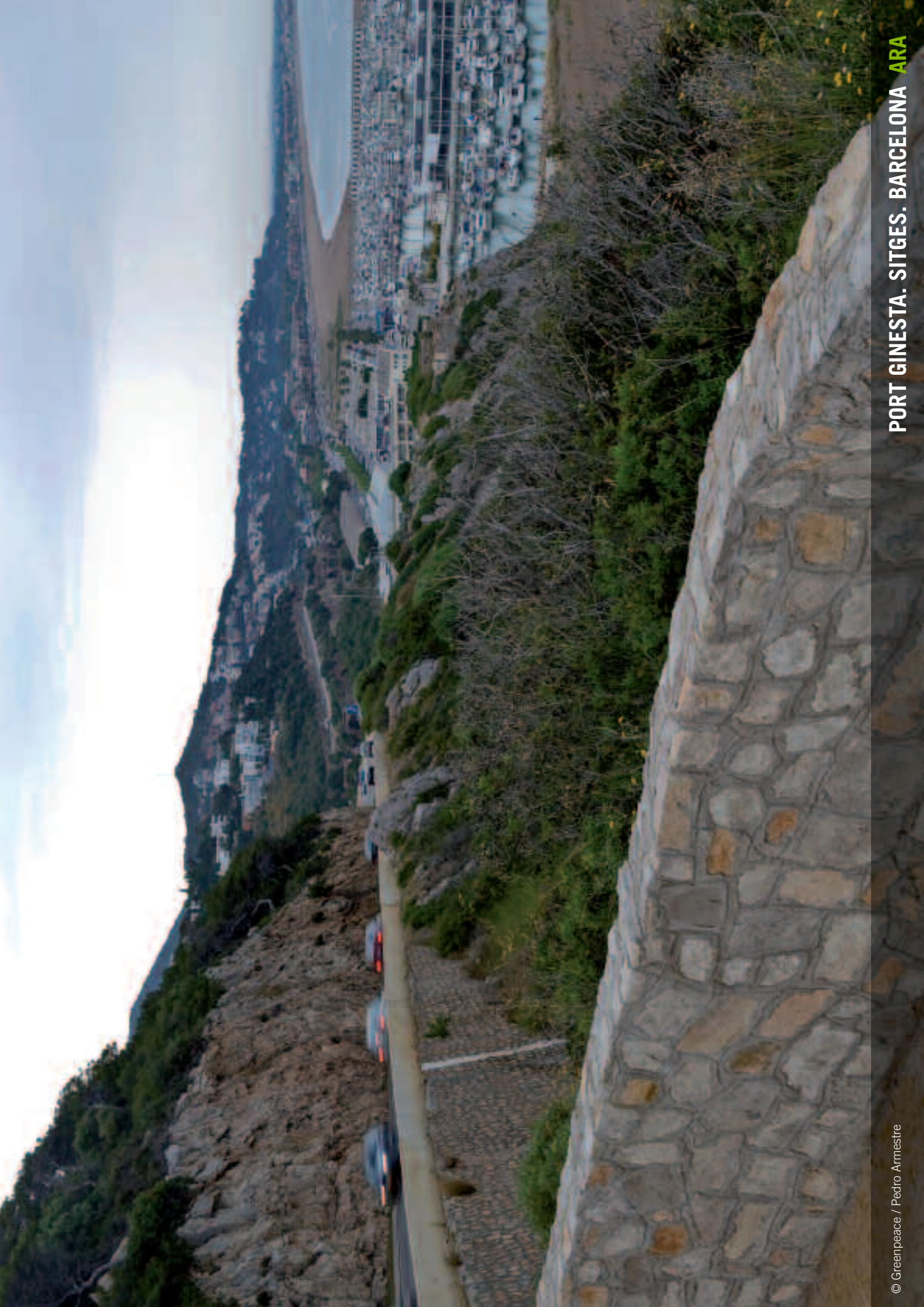
POSTALS DE LA MEMÒRIA

PORT GINESTA. SITGES. BARCELONA ABANS

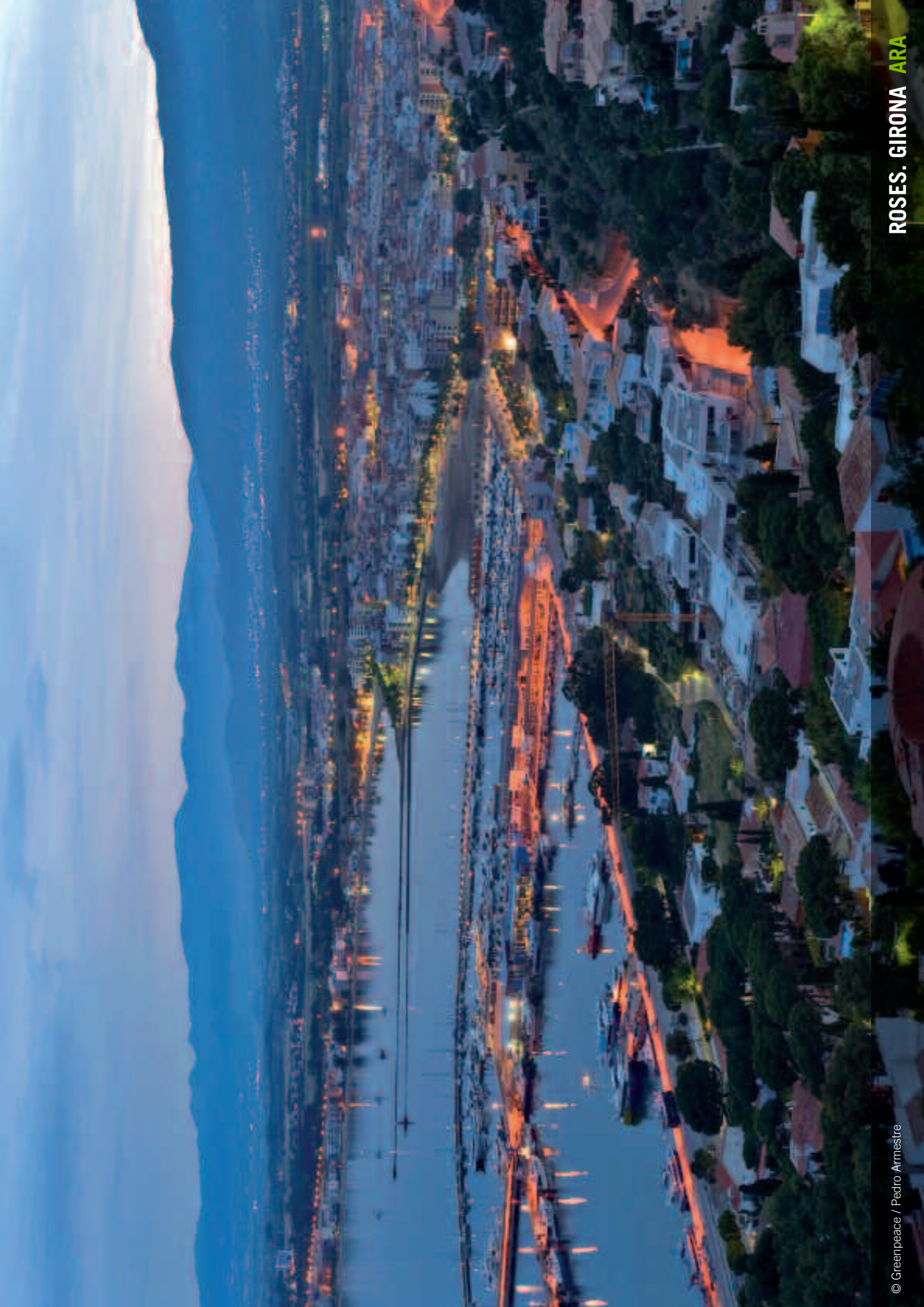
Postal de col·lecció privada

261. ROSAS — Vista general

GREENPEACE

Greenpeace és una organització independent que utilitza l'acció directa no violenta per exposar les amenaces al medi ambient i cerca solucions per un futur verd i en pau.

Aquest informe ha estat produït gràcies a les aportacions econòmiques dels socis de Greenpeace.

Greenpeace España

San Bernardo 107
28015 Madrid
informacion@greenpeace.es
www.greenpeace.es

Tel: +34 91 444 14 00
Fax: +34 91 447 15 98

Ortigosa 5, 2º 1
08003 Barcelona

Tel: +34 93 310 13 00
Fax: +34 93 310 43 94